

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomst

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomst (RP 124/2017 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Ville Heinonen, arbets- och näringsministeriet
- enhetschef Eine Kela, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten
- jurist Antti Ristimäki, Folkpensionsanstalten
- specialforskare Anna-Maria Isola, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chef för sysselsättningstjänster Timo Saari, Sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, Vanda
- ekonomisk expert Heikki Taulu, Akava ry
- expert Mikko Räsänen, Finlands näringsliv rf
- chef för sysselsättningsfrågor Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Albert Mäkelä, Företagarna i Finland rf
- jurist Samppa Koskela, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- expert inom social- och hälsovårdspolitik Miranna Seppälä-Saukkonen, Reumaförbundet i Finland
- verksamhetsledare Jukka Haapakoski, Työttömien Keskusjärjestö ry
- verksamhetsledare Niina Jussila, Arbetslöshetskassornas Samorganisation r.f.
- juris doktor Jaana Paanetoja
- magister i samhällsvetenskaper Päivi Tyni.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Akava ry
- SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Utlåtande AjUU 10/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) ska ändras för att genomföra den så kallade aktiveringsmodellen. Modellen baserar sig på ett förslag berett av en arbetsgrupp på trepartsbasis som tillsattes av statsminister Juha Sipilä och leddes av statssekreterare Martti Hetemäki. Arbetsgruppen var inte enhällig.

Aktiveringsmodellens syfte var att arbetslösa i större utsträckning ska söka sig även till kortvarigt arbete och deltidsarbete under hela den tid de är arbetslösa när bättre arbetstillfällen inte finns till buds. Målet är att på detta sätt öka sysselsättningen och förebygga att arbetslösheten förlängs. Utskottet anser det viktigt med åtgärder i syfte att öka aktiviteten bland de arbetssökande och att öka sysselsättningen och förebygga förlängd arbetslöshet.

I den föreslagna modellen minskas självriskdagarna i början av arbetslösheten från sju till fem. Vid fortsatt arbetslöshet betalas arbetslöshetsförmån nedsatt om den arbetslösa personen inte är tillräckligt aktiv. Aktivitetsvillkoret kräver att en person under en period av 65 utbetalningsdagar arbetar minst en kalendervecka eller deltar minst fem dagar i sysselsättningsfrämjande tjänster, eller tjänar in en viss del av den månadsinkomst som krävs för aktivitetsvillkoret för företagare. Om arbetssökanden inte uppfyller aktivitetsvillkoret, betalas arbetslöshetsförmånen för de följande 65 dagarna sänkt med 4,65 procent. Detta motsvarar en självriskdag per månad.

Konsekvenser för sysselsättningen

Enligt propositionen är det ytterst svårt att bedöma aktiveringsmodellens sysselsättningseffekter. I promemorian från Hetemäkis arbetsgrupp har sysselsättningen beräknats öka med 5 000—12 000 årsverken för dem som får inkomstrelaterad dagpenning. Propositionen uppskattar att sysselsättningseffekten ligger mellan dessa siffror. Om ändringen inte leder till ny aktivering, uppstår det en besparing i utgifterna för utkomstskydd för arbetslösa på maximalt cirka 70 miljoner euro.

Propositionens konsekvenser beror framför allt på hur de arbetslösas beteende påverkas. Utskottet anser att det är angeläget och positivt att stärka de arbetslösas aktivitet. Men aktiveringsmodellens beteendekonsekvenser är förknippade med en stor osäkerhet, och vissa konsekvenser kan också gå emot regeringens mål. De föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018 och de gäller alla arbetslösa. Samtidigt träder också vissa andra reformer som gäller arbetslösa i kraft. Utskottet konstaterar att en sådan situation förhindrar uppställandet av tillförlitliga undersökningsupplägg för utvärdering, och därför kan fördelar och nackdelar med de föreslagna reformerna inte utredas på ett tillförlitligt sätt. Det är beklagligt, menar utskottet och anser att möjligheterna att utvärdera ändringarna bör beaktas när reformerna genomförs.

Att visa aktivitet genom att vara i arbete

Att uppfylla kravet på aktivitet är enligt 6 kap. 3 a § 1 mom. och 7 kap. 5 a § 3 mom. 1 punkten i den föreslagna lagen om utkomstskydd för arbetslösa kopplat till arbete enligt arbetsvillkor för

Utlåtande AjUU 10/2017 rd

löntagaren. Det är en ganska sträng avgränsning, menar utskottet. Utskottet understryker personens rätt att visa aktivitet också på egna villkor. Utskottet vill påpeka att för närvarande kan en arbetslös person utan att förlora sin arbetslöshetsförmån utföra bland annat allmännyttigt frivilligt arbete eller talkoarbete när arbetet inte är avlönat. Bland annat denna typ av arbete bör i tillämpliga delar räknas med i arbete som aktivitet kan visas genom, anser utskottet. Olika former av aktivitet bör dessutom gå att förena.

Utskottet finner det angeläget att i 6 kap. 3 a § och 7 kap. 5 a § i den föreslagna lagen om utkomstskydd för arbetslösa med en vidare definition än i propositionen av att visa aktivitet och föreslår att social- och hälsovårdsutskottet överväger att utvidga den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde så att aktivitet också kan visas genom självständigt arbete såsom exempelvis frivilligarbete eller talkoarbete.

Utskottet noterar att en arbetslös person kan uppfylla aktivitetsåliggandet endast om hen har faktiska möjligheter i geografiskt hänseende och med avseende på arbetsförmåga och kompetens att bli sysselsatt på kort tid och att vid behov delta i sysselsättningsfrämjande service. Arbetslöshetsförmånen och dess nivå påverkas dels av den arbets sökandes egen aktivitet, dels av faktorer som inte är beroende av personen i fråga. Utskottet vill betona att de arbetslösa bör ha lika möjligheter att uppfylla kravet på aktivitet.

Att visa aktivitet genom att delta i sysselsättningsfrämjande service

Utöver genom lönearbete eller företagsverksamhet kan aktivitet enligt 6 kap. 3 a § 3 mom. och 7 kap. 5 a § 3 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa visas genom att under granskningsperioden under fem dagar i sysselsättningsfrämjande service eller enligt punkterna 4 i annan genom förordning av statsrådet närmare angiven service eller verksamhet på en arbetsplats i sysselsättnings syfte. I 1 kap. 5 § 15 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns en definition på sysselsättningsfrämjande service.

För att sysselsättningsfrämjande service ska kunna ordnas måste ordnandet av servicen vara arbetskraftspolitiskt ändamålsenlig och främja personens sysselsättning. Ändamålsenligheten bedöms av arbets- och näringsbyrån eller den tjänsteproducent som arbets- och näringsbyrån har skaffat servicen hos. De tillgängliga anslagen garanterar inte service för alla som får arbetslöshetsförmån.

I propositionen sägs att om det tilläggsanslag som föreslås för sysselsättningsfrämjande service används särskilt för ordnande av kortvariga åtgärder, gör tilläggsanslaget det möjligt för fler personer än tidigare att delta i sysselsättningsfrämjande service, vilket innebär att nivån på förmånen inte sänks. Utskottet konstaterar att särskilt när det gäller svårssysselsatta personer är kortsiktiga och pliktbaserade tjänster inte på sikt ändamålsenliga med tanke på sysselsättningen, utan servicen bör också framöver erbjudas i tillräcklig omfattning och i enlighet med det definierade servicebehovet hos varje enskild arbetslös person.

Aktivitet kan visas endast på de sätt som definieras i de nämnda bestämmelserna och här ingår ingen prövningsrätt. Utskottet noterar att exempelvis en tjänst som är avsedd för att utreda arbets-

Utlåtande AjUU 10/2017 rd

förmågan därför inte anses innebära att visa aktivitet. Det är inte ändamålsenligt, menar utskottet och anser att definitionen av sysselsättningsfrämjande service behöver preciseras ytterligare.

Möjligheterna för svårssysselsatta att uppfylla kraven på aktivitet

Också långtidsarbetslösa bör uppfylla aktivitetsvillkoret för att få arbetslöshetsförmån till fullt belopp. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att bakgrunden till långvarig arbetslöshet ofta är hälsomässiga eller sociala problem och utslagning, varvid de drabbades förmåga och möjligheter att agera enligt aktiveringsmodellen är nedsatt. Utskottets uppfattning är att kravet på sysselsättning under minst fem dagar för många långtidsarbetslösa är realistiskt särskilt om det i bakgrunden finns problem med livshantering, missbruksproblem eller begränsningar relaterade till hälsotillståndet. Utskottet vill inskräpa att för att bli sysselsatta behöver svårssysselsatta personer särskilt och ofta långvarigt personligt stöd baserat på kartläggning av servicebehovet. Utskottet påpekar att svårssysselsatta och långtidsarbetslösa bör erbjudas tillräckligt med aktiveringstjänster som lämpar sig för deras situation.

Många arbetssökande som länge varit arbetslösa deltar i långvarig arbetsprövning och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Utskottet vill påpeka att arbetsprövning och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte att den planerade verksamheten lämpar sig för kundens servicebehov och att en verksamhetsplats som motsvarar detta behov står att finna. Sådana tjänster kan inte anlitas på kort tid bara för att förhindra sanktioner mot arbetslöshetsförmån och för att visa aktivitet.

Enligt erhållen utredning fanns det 2016 bland arbetslösa arbetssökande nästan 43 000 arbetssökande som antecknats som långtidssjuka eller personer med funktionsnedsättning. Hos dessa personer inverkar sjukdomen eller funktionsnedsättningen enligt Arbetskraftsmyndigheten på möjligheterna att arbeta, söka eller få jobb och på karriärvalet rent allmänt. Utskottet påpekar att utgångspunkten för arbetslöshetsförmån är att en arbetslös arbetssökande är arbetsför och således står till arbetsmarknadens förfogande.

I aktiveringsmodellen beaktas personernas faktiska arbetsförmåga och möjligheter att delta i olika uppgifter eller tjänster inte. Utskottet vill påpeka att en person kan vara arbetsoförmögen endast tidvis och därför inte har rätt till invalidpension. En person kan dessutom vara arbetsför endast till vissa uppgifter eller arbetsoförmåga och partiell arbetsoförmåga kan bero på kortvarig sjukdom. Utskottet anser att enligt den föreslagna aktiveringsmodellen bör en persons hälsotillstånd och arbetsförmåga i olika uppgifter beaktas och kravet på aktivitet bör kunna slopas när en vårdande läkare anser att åtgärderna är skadliga med tanke på patientens hälsa.

Utskottet påpekar också att många långtidssjuka eller annars partiellt arbetsföra personer är villiga och kapabla att arbeta, men att få jobb kan vara förenat med utmaningar eftersom en del arbetsgivare fruktar att sjukdomen medför kostnader och undviker att anställa dem. En del långtidssjuka personer skulle gärna jobba på deltid, men arbetsplatserna bereder inte nödvändigtvis tillfälle till det.

Enligt 5 mom. 1 punkterna i de föreslagna 6 kap. 3 a § och 7 kap. 5 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa sägs att en persons arbetslöshetsdagpenning inte nedsätts och aktiviteten inte kontrolleras om han eller hon har en anhängig ansökan om invalidpension. Ansökan kan göras an-

Utlåtande AjUU 10/2017 rd

hängig genom att uppfylla en webblankett i FPA:s e-tjänst. Utskottet ser positivt på bestämmelsen och anser att dess syfte är förståeligt, men påpekar att om det bara krävs att ansökan ska vara anhängig, kan det leda till en spridning av obefogade ansökningar om invalidpension.

Utskottet noterar ytterligare att aktiveringsmodellen kan leda till en ökning av antalet personer som får utkomstskydd i sista hand. Om en arbetslös person som får grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd inte kan visa sin aktivitet, kan nivån på utkomstskyddet för arbetslösa sjunka permanent. Det leder i många fall till behov av utkomststöd. I propositionen sägs att utgifterna för bostadsbidraget ökar med uppskattningsvis 4 miljoner och utgifterna för utkomststödet med uppskattningsvis 10 miljoner euro. Utskottet påpekar att aktiveringsmodellen inte fungerar som incitament för dem som får utkomstskydd i sista hand, utan tvärtom: för de mest utsatta kan det vara lockande att för att kunna hantera förmånerna genom karens bli utanför arbetskraften och vara enbart kund till utkomststödet.

Administrativa konsekvenser

Att genomföra och förverkliga aktiveringsmodellen är administrativt tungt och kräver betydande extra resurser för olika myndigheter. För FPA och arbetslöshetskassorna innebär förändringen en betydande mängd extra arbete då sysselsättningen och förändringar i nivån på och arbetslöshetsdagpenningen måste följas upp oftare än förr. Dessutom komplicerar förändringen förmånssystemet ytterligare, vilket kan öka byråkrati-relaterade dröjsmål i utbetalningen av arbetslöshetsförmåner.

För arbetslösa personer kan fruktan för fördröjda utbetalningar av arbetslöshetsförmåner utgöra ett hinder för att ta emot kortvarigt arbete även om arbete vore ekonomiskt lönsamt i ett längre perspektiv. Utskottet ser det som viktigt att handläggningen av ansökningar om arbetslöshetsdagpenning tilldelas tillräckliga resurser för att människor inte ska tvingas lida av oskäligen långa handläggningstider.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att social- och hälsovårdsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 10/2017 rd

Helsingfors 14.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tarja Filatov sd
vice ordförande Heli Järvinen gröna
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Reijo Hongisto blå
medlem Anna Kontula vänst
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Eero Suutari saml
medlem Matti Torvinen blå
medlem Juhana Vartiainen saml
ersättare Petri Honkonen cent (delvis)
ersättare Anneli Kiljunen sd
ersättare Antti Kurvinen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

Utlåtande AjuU 10/2017 rd Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Regeringens proposition RP 124/2017 rd gäller den så kallade aktiveringsmodellen inom utkomstskydd för arbetslösa. Regeringen tror på att modellen ska öka sysselsättningen med nästan 10 000 personer. Samtidigt bedömer regeringen att utgifterna för utkomststöd ökar med 10 miljoner euro och för bostadsbidrag med 4 miljoner euro.

Modellen är baserad på självriskdagar: självriskdagarna vid arbetslöshetens början minskas från nuvarande 7 till 5 dagar. Om arbetslösheten fortgår ökas självrisken. De arbetslösas aktivitet granskas i granskningsperioder om 65 förmånsdagar (tre månader). Om en person har varit aktiv under de föregående tre månaderna förblir utkomstskyddet oförändrat. Om aktivitetsvillkoret inte uppfylls, blir följden en självriskdag per månad under de följande tre månaderna. Självrisken ska genomföras genom att minska förmånen med 4,65 procent per utbetalningsdag.

Aktiveringsvillkoret uppfylls om en person under granskningsperioden har förvärvat arbetat så att antalet timmar under en kalendervecka räcker för att räknas in i arbetsvillkoret. Analogt skulle förvärvsinkomst av företagsverksamhet under de senaste 3 månaderna tjänad under en vecka vara en tillräcklig relativ andel av det eurobelopp som krävs av en företagares arbetsvillkor. Aktivitetsvillkoret uppfylls också om den som får arbetslöshetsförmån under de senaste tre månaderna har deltagit minst 5 dagar i sysselsättningsfrämjande service eller visat aktivitet i verksamhet som rekryteringsförsök eller rekryteringsutbildning.

Vid utskottets utfrågning av sakkunniga har det framförts mycket kritik mot modellen ur olika perspektiv. Det är svårt att förstå en modell enligt vilken utkomstskydd för arbetslösa skärs ner om en arbetslös person inte lyckas hitta jobb. Vi vill främja en arbetskraftspolitik som sporrar till aktivitet, men vi kan inte godkänna nedskärningar i utkomstskydd för arbetslösa. Vi ser det också som viktigt att omställningar i utkomstskydd för arbetslösa bereds i gott samarbete med arbetsmarknadsorganisationerna. Så har inte skett, och i praktiken strider modellen mot konkurrenskraftsavtalet då den skär i utkomstskyddet .

Att visa aktivitet kan visa sig omöjligt

Som det sägs också i sakkunnigyttranden kokar propositionens svagheter ner till att målet endast genomförs om de som får arbetslöshetsförmåner faktiskt har regionala möjligheter att bli sysselsatta även på kort tid i jobb som motsvarar arbetsförmågan och kompetensen, och vid behov att delta i sysselsättningsfrämjande service. Om de faktiska möjligheterna till dessa åtgärder saknas, blir följden en långvarig nedsättning av arbetslöshetsförmånen. Det handlar således i praktiken om en nedskärning av utkomstskyddet för långtidsarbetslösa och arbetsoförmögna.

Tillgången till jobb och sysselsättningsfrämjande service varierar regionalt. Av det följer att alla arbetssökande inte har lika möjligheter att uppfylla aktivitetsvillkoren. Följaktligen skärs utkomstskyddet ner av orsaker som inte är beroende av den arbetssökande. Utöver hemort inverkar också yrkesbranschen i avgörande grad på hurdana jobb som står till buds. Lagförslaget innehåll-

Utlåtande AjUU 10/2017 rd Avvikande mening 1

er inga skrivningar om förfarandet i situationer där sysselsättningsmöjligheter eller sysselsättningsfrämjande service som motsvarar den arbetslösas behov inte finns till förfogande. Den föreslagna lagen skulle öka de arbetslösas skyldigheter att sörja för sin sysselsättning, men samtidigt föreslås inga skyldigheter för myndigheterna att erbjuda sysselsättningstjänster så att alla arbetslösa faktiskt kan uppfylla den uppställda aktivitetskyldigheten. Sakkunnigyttrandena aktualiserade också att propositionen utesluter tjänsten för att utreda arbetsförmågan.

Eftersom de arbets sökande har ett incitativ för att söka sig till en tjänst som tryggar nivån på utkomstskyddet för arbetslösa och arbets- och näringsbyråerna har ett incitativ för att erbjuda tjänsten för så många som möjligt, kan aktiveringsmodellen leda till att tjänsterna splittras på ett sätt som inte är ändamålsenligt med avseende på faktisk sysselsättning. För att motiveringen ska vara verklig bör begreppet aktiv åtgärd i större utsträckning täcka också frivilligverksamhet och självständig kompetensökning såsom studier vid arbetarinstitut. Frivilligverksamhet ökar de arbetslösas kompetens, stärker eller lär ut nya färdigheter och bidrar till att bilda nätverk. Allt detta kan vara till betydande nytta vid sökande av arbete och sysselsättning varvid verksamheten också med avseende på sysselsättningen har varit lönsam.

Vi ställer oss bakom en aktiv arbetskraftspolitik som utgår från de arbetslösas behov och att kortvariga jobb ska bli lönsammare, men denna proposition främjar inte dessa mål. Modellen bidrar inte till sysselsättning utan straffar tvärtom de svårssysselsatta.

Med avseende på att ta emot kortvariga jobb är det av avgörande betydelse att systemet för utkomstskydd är tydligt och förutsägbart. Trots att utkomstskyddets fria inkomstgräns på 300 euro delvis tryggar detta, visade det sig vid utfrågningen av sakkunniga att systemet redan nu är svårt att förutse och att de arbetslösa upplever att korta arbetspass äventyrar försörjningstryggheten. Aktiveringsmodellen förvärrar också denna byråkratifälla på två sätt: för det första blir systemet för utkomstskydd för arbetslösa åter en grad svårare att gestalta och för det andra ökar nedskärningen av utkomstskyddet för arbetslösa antalet arbetslösa som får utkomststöd.

Att genomföra modellen skulle öka behovet av arbete i handläggningen av arbetslöshetsförmåner både hos Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna med uppskattningsvis 130—260 årsverken eftersom mängden förmånsbeslut på bägge hållen skulle öka med 385 000—770 000 beslut. Det innebär en betydande ökning av arbetsmängden. De knappa resurserna bör användas för åtgärder som faktiskt sysselsätter och producerar, inte för att öka byråkratin

Arbetsoförmögna och partiellt arbetsföra behöver särskilt stöd, inte nedskärningar

Förväntningarna på att arbetsplatser ska producera är höga och därför förhåller man sig på jobben restriktivt till nedsatt arbetsförmåga. Över en halv miljon människor uppskattar att deras handikapp eller långtidssjukdom försvagar deras möjligheter att få jobb. Ändå är arbetets produktivitet inte alltid beroende av människans arbetsförmåga, utan av att saker sköts smartare. En stor del av nedsättningen av arbetsförmågan kan kompenseras genom tjänster, hjälpmedel, lämpliga arbetsarrangemang, modifierad arbetsbeskrivning eller rehabilitering.

Enbart förlusten av arbetsinsatsen från människor som är arbetsoförmögna i arbetspensionssystemet uppskattades 2012 uppgå till åtta miljarder euro. Att stödja arbetsförmågan lönar sig. Att

Utlåtande AjUU 10/2017 rd **Avvikande mening 1**

stödja fortsatt deltagande i arbete lönar sig. Det handlar inte bara om samhällsekonomisk nytta utan om att bevara kompetensen och människors livsinnehåll och försörjning.

Möjligheterna för en människa som behöver särskilda arrangemang att bli sysselsatt i korta anställningar är svaga eftersom få arbetsgivare kan eller vill åta sig anpassningar för några arbetstimmar. Därför bemöter aktiveringsmodellen dessa arbetslösa orättvist. Eftersom aktiveringsmodellen inte sanktionerar för någon uttrycklig försummelse, kan personer med nedsatt arbetsförmåga inte undgå sanktioner exempelvis med läkarintyg.

En arbetsoförmögen person görs inte arbetsför genom regeringens aktiveringsmodell. Arbetslösa vars hälsotillstånd är långvarigt försvagat behöver rehabilitering och stöd för att förbättra hälsan och funktionsförmågan, och flexibilitet hos arbetsplatsen. På så sätt fås de bäst tillbaka till arbetslivet. Vi anser att servicesystemet bör förenklas för att det effektivt ska kunna fungera som stöd för en nedsatt arbetsförmåga: arbetskraftstjänster, rehabilitering, sociala trygghet, hälso- och sjukvård. Om stödet inte sätts in i tid kan det leda till omätliga skador i människors liv. Om hälsotillståndet förhindrar arbete eller aktiveringsåtgärder, är nedskärningen oskälig. Långvarig sjukdom medför kostnader för läkemedel och besök hos hälsocentralen och sjukhus.

Avslutningsvis

Regeringen föreslår också att självrisktiden i början av arbetslösheten ska förkortas från sju till fem dagar (5 kap. 13 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa). Vi stöder denna förbättring.

I övrigt anser vi att den föreslagna aktiveringsmodellen helt enkelt är oskälig och orättvis. Den kränker medborgarnas likställdhet och måste slopas. Vi undertecknade delar den oro som lyfts fram även i sakkunnigyttrandena över att modellen ställer människor i en mycket olik ställning på grundval av hemort, yrkesområde och arbetsförmåga. Också tillgången till arbetskraftspolitiska tjänster varierar kraftigt i olika delar av Finland. Vidare betonar vi att utkomststödet innebär den allra svagaste motivationen att ta emot tillfälliga jobb, vilket innebär att även med avseende på att locka till arbete leder modellen ur askan i elden.

Avvikande mening

Vi föreslår

- att lagförslag 1 godkänns som sådant, men 6 kap. 3a och 5 a § samt 7 kap. 5 a § stryks, och
- att riksdagen förkastar lagförslag 2—4.

Utlåtande AjUU 10/2017 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 14.11.2017

Ilmari Nurminen sd
Tarja Filatov sd
Anna Kontula vänst
Anneli Kiljunen sd
Heli Järvinen gröna

Utlåtande AjUU 10/2017 rd
Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Propositionens huvudsakliga målsättning är att genom den så kallade aktiveringsmodellen öka sysselsättningen genom att sporra arbetslösa arbetssökande till att vara aktiva och ta egna initiativ när de söker arbete på den öppna arbetsmarknaden under hela arbetslöshetsperioden. Syftet med de nya självriskdagarna är att de arbetslösa mer än förr ska söka sig också till kortvarigt arbete och deltidsarbete, detta för att förebygga att arbetslösheten förlängs. Den föreslagna modellen ska gälla både sådana som får arbetslöshetsdagpenning och sådana som får arbetsmarknadsstöd.

Jag anser att det i sig är gott och väl att försöka få människor aktivt ut på den öppna arbetsmarknaden. Men jag ställer mig i någon mån främmande för det aktuella förslaget, eftersom det för det första skär oskäligt i grundtryggheten för arbetslösa. För det andra ser jag det som ett särskilt problem att det kan vara så i detta samhällsläge, att en arbetssökande inte trots aktivt arbetssökande får en arbetsplats på arbetsmarknaden. I så fall anser jag att den nu föreslagna så kallade aktiveringsmodellen för mycket straffar de personer som exempelvis bor i landskap med liten befolkning eller annanstans på landsbygden.

För det andra är jag orolig också över att det inte har gjorts tillräckliga bedömningar av de politiska konsekvenserna i fråga om de sociala och hälsomässiga verkningar som vidlåder förslaget. Sådana kan uppstå genom detta system, eftersom en del arbetslösa redan nu upplever att de blir diskriminerade. Jag ser också att effekterna av denna proposition tyvärr slår hårdast uttryckligen mot långtidsarbetslösa som redan under en lång tid har dragits med en anhopning av problem till följd av arbetslösheten. Jag ser det som en viktig utgångspunkt att aktiveringsmodellen inte får ge upphov till nya motiveringsproblem för medborgarna. Men jag förutser en annan utgång eftersom den aktuella propositionen inte enligt vår åsikt garanterar en tillräckligt förutsägbar trygghet. Aktiveringsmodellen med sina ökade byråkratiska arbeten får inte heller medföra en situation då beslut om utkomstskydd för arbetslösa fördröjs. Nu är denna risk ändå helt uppenbar.

Jag gör också bedömningen att propositionen leder till att administrationens arbetsbörda ökar betydligt både hos Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna tvärtemot vad som förespeglas i propositionen.

Avvikande mening

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1—4.

Helsingfors 14.11.2017

Rami Lehto saf

Utlåtande AjUU 10/2017 rd Avvikande mening 3

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Endast genom en hållbar tillväxt och en hög sysselsättningsgrad som ger skatteintäkter kan välfärdssamhällets beständighet garanteras på lång sikt. Regeringens målsättning att skapa 110 000 nya jobb och höja sysselsättningsgraden till 72 procent är rätt. Tyvärr har regeringen inte lyckats förvandla ord och handling. Jämfört med de övriga nordiska länderna är Finlands sysselsättningsnivå klart lägre. Jag anser därför att åtgärder relaterade till att öka aktiviteten bland de arbetsökande och att öka sysselsättningen och förebygga en ökning av förlängd arbetslöshet är viktiga, men den föreslagna aktiveringsmodellen är inte rätt väg och skulle bemöta arbetslösa olika beroende på boplatz och arbetslöshetens varaktighet. En risk är också att byråkratin ökar och att arbetskraftsbyråernas resurser inte räcker till. Den svenska riksdagsgruppen har skapat sitt eget sysselsättningspaket med åtgärdsförslag för att förbättra sysselsättningen. Vi tror på att våra åtgärder skapar tillräckligt med arbetstillfällen för att nå regeringens mål och på lång sikt kan de till och med leda till en sysselsättningsnivå på 80 procent. Ett av våra viktiga mål är att underlätta för företagsamheten genom att erbjuda småföretagare löneförvaltning och förena olika bikostnader till lönerna, höja hushållsavdraget som stödjer kvinnodominerade servicebranscher, förnya debattkulturen och öka lokala avtal och inrikta arbetsförmedlingen bättre genom privat arbetsförmedling för att företagen ska kunna finna lämpliga anställda snabbt och effektivt. Också satsningar på anställda höjer produktiviteten och därför efterlyser vi ett nationellt program för arbetshälsa för att minska invalidpensioner och sjukfrånvaro. Med bättre arbetshälsa kan samhället spara miljarder och samtidigt ge människor större livskvalitet. Arbetshälsan kan också förbättras genom att förnya familjeledigheter, så att familjerna får den flexibilitet de önskar och det blir enklare att samordna arbete och familj. Finland bör också slopa hinder för sysselsättning bland invandrare genom att slopa behovsprövningen i fråga om utländsk arbetskraft. Om behovsprövningen slopas blir det möjligt att anställa arbetstagare i branscher där det nu råder brist på kunnig arbetskraft. I synnerhet ett flertal uppstarts företag lider av behovsprövningen.

Ett viktigt mål är att sänka ungdomsarbetslösheten och att få med de unga i arbetslivet. Därför vill vi höja inkomstgränserna för studiestödet. I synnerhet nu när regeringen har skurit i studiestödet måste de studerandes försörjning tryggas samtidigt som de studerande skulle få viktig arbetserfarenhet för övergången till arbetslivet. För att få ner ungdomsarbetslösheten vill vi också skapa en ny minijobbmodell där unga under 30 år får tjäna 500 euro i månaden utan att det påverkar stöd eller andra förmåner. Arbetsgivarna betalar mindre arbetsgivaravgifter när de anställer unga.

Det viktigaste målet är ändå att få fler arbetstillfällen genom att gripa tag i framtidens möjligheter. Enligt EU-kommissionen kommer EU:s nya avfallsdirektiv att skapa över 170 000 direkta arbetstillfällen inom industrin för materialåtervinning fram till 2035. Finland bör ha en klar strategi för hur vi håller täten i utvecklingen av återvinningsekonomin, som kommer att ha en hög prioritet i framtidens EU. Samtidigt ökar delningsekonomin popularitet stadigt bland folket, men lagstiftningen släpar efter. Möjligheterna med delningsekonomi är stora, men eftersom många av dem som aktivt verkar i branschen agerar på lagstiftningens grå sektor, når de inte sin fulla potential. Finland bör vara en proaktiv aktör och förnya lagstiftning och strukturer för att olika aktörers rättigheter och skyldigheter ska vara tydliga. Också beskattningen bör förnyas. Finlands

Utlåtande AjUU 10/2017 rd
Avvikande mening 3

ekonomiska tillväxt beror således till stor del på hur företagen kan utnyttja nya innovationer och ny forskning. När centrala politiska beslut fattas, måste det samtidigt utvärderas hur besluten inverkar på export och produktion med högt förädlingsvärde.

Avvikande mening

Jag föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.11.2017

Veronica Rehn-Kivi sv